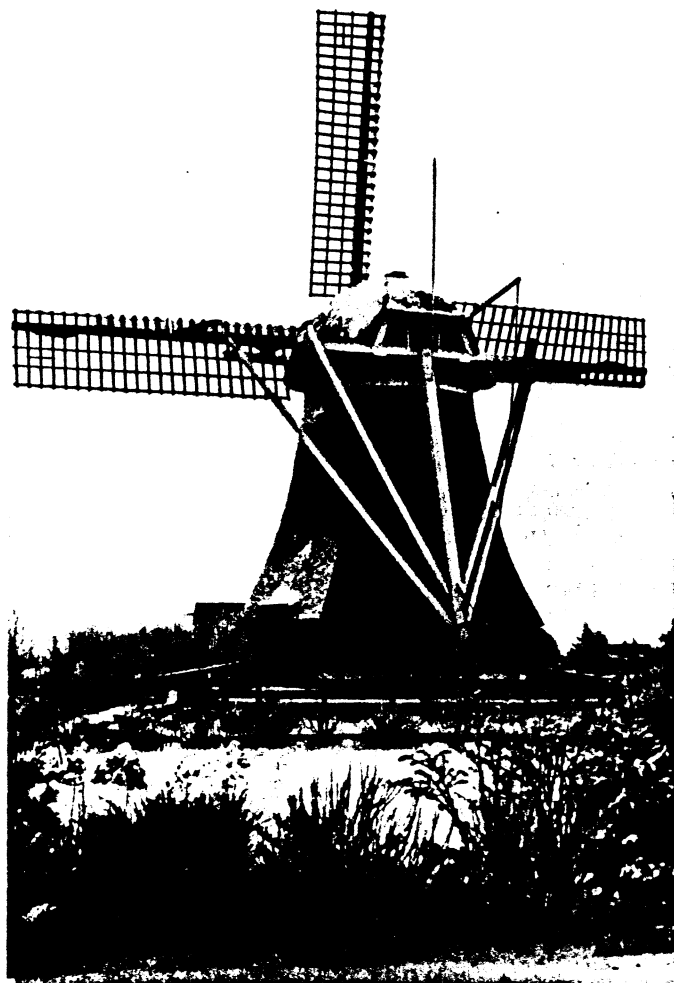

De Hersteller

molenaarsrapport

1.10.1984 — 30.9.1985

door
Gerben D. Wijnja

De Hersteller molenaarsrapport

1984-1985

Samenstelling en
lay-out:

Gerben D. Wijnja

Bij de voorpagina:

winter '84-'85

opname: G.D. Wijnja

INHOUD

- pag 2 : inleiding
- " 3 : draaidagen en - urentabel
- " 4 : draaiuren t.o.v. andere Friese molens
- " 5 : molenzaterdagen + publiciteit
- " 6 : onderhoudswerk
- molen
 - schuur
 - erf
- " 7 : vervolg onderhoudswerk, bliksemafleider, schenen, combiketel, bijzonderheden
- " 8 : schenkingen
- " 9 : grepen uit het maalboek okt., nov. + dec.
- " 10 : idem; jan., febr., mrt., apr., mei, juni
- " 11 : idem; juni - natuurspad Het Schor
- " 12 : idem; juli, aug + sept.

Inleiding

Ook dit jaar weer een molenaarsrapport over het reilen en zeilen met onze "Hersteller".

Het kost altijd behoorlijk wat tijd. Diverse andere molen-zaken, buiten "De Hersteller" om, vroegen ook nogal wat aandacht (o.a. een drietal boekwerkjes) zodat dit rapport xowaar wat in de verdrukking dreigde te geraken.

De voldoening was echter groot toen een en ander weer klaar lag om geniet te worden.

Terug ziende op de verrichte werkzaamheden, kan dit rapport met een voldaan gevoel worden toevertrouwd aan hen die het wel en wee van de voormalige veenpoldermolen ter harte gaat. Jammer dat Monumentenzorg zich tot op heden wat onttrekt aan haar mi. morele plicht om "De Hersteller" op de monumentenlijst te plaatsen.

Gerben D. Wijnja

DRAAIDAGEN		1984							1985						
		oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	TOTAAL	
zondag														0	
maandag					1					1	1			3	
dinsdag							1		1		1			3	
woensdag		1	1		2	1	1	3	2	1	4	3		19	
donderdag					1	1		1		1	3	1		8	
vrijdag					1				1		3	2		7	
zaterdag		1	4	3	1	2	3	2	3	4	2	4	2	31	
TOTAAL		2	5	3	5	5	4	7	6	7	13	12	2	71	
Ter vergelijking 83/84		4	1	1	3	-	6	10	5	8	15	7	4	64	

DRAAI-UREN TABEL		1984										1985									
		oktober	november	december	januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	TOTAAL							
zondag														0							
maandag				6					4	2				12							
dinsdag					3		6		3					12							
woensdag	4	3		3	3	4	12	11	2	30	15			87							
donderdag				1	1		6		2	17	7			34							
vrijdag				3				3		20	11			37							
zaterdag	5	16	12	5	11	13	7	19	21	11	10	11		141							
TOTAAL	9	19	12	12	21	17	20	33	31	82	48	11		323							
Ter vergelijking 83/84		18	1	2	6	-	24	53	29	33	86	39	11	302							

Conclusie: opnieuw een lichte vooruitgang in het aantal draai-dagen en -uren, vooral dankzij de februari-maand.

• gemiddeld werd er $\pm 4\frac{1}{2}$ uur gedraaid; dit was $\pm 4\frac{3}{4}$ uur.

-DRAAIUREN T.O.V. ANDERE FRIESE MOLENS

Op de vorige pagina trof U het draaidagen- en draaiurenoverzicht van "De Hersteller" aan. Teneinde wat meer inhoud aan deze getallen te geven, heb ik onderstaande staten weergegeven,

Aantal draaiuren 1984 en 1982

Staat I

molen draaiuren 1984 en 1982						
nr.	industrie molens	draaiuren				opmerkingen
		1984		1982		
		belast	onbelast	belast	onbelast	
2	de Phenix Ameland	79	17	81	19	in 1984 gerest
3	de Hond Peasens	241	-	311	-	
20	de Hoop Dokkum	132	130	143	84	
26	de Hoop Stiens	996	14	1.010	12	
31	Munnikezijl	35	29	121	12	
83	Witmarsum	237	-	236	-	
107	de Wyert Makkinga	14	12	-	-	
113	Pennega's molen	89	25	130	81	
114	Heerenveen	140	-	112	94	
120	Sloten	194	223	96	171	
121	Wolvega	80	325	110	142	
125	Noordwolde	116	12	12	124	
102	de Rat IJlst	182	2	209	2	
Sub-totaal		2.535	789	2.571	741	
		789		741		
Totaal		3.324		3.312		

ontleend aan het Friese molenkwartaalblad "de útskoat".*

Conclusie

In 1982 stond "De Hersteller" met 182 draaiuren op de 15^e plaats.

Twee jaar later, in 1983 is geen onderzoek verricht, nam de molen de 5^e plaats in na de korenmolens van Stiens, Sloten en Wolvega en de tjasker in het Heidenschap bij Workum.

Het wiekenkruis zorgde toen voor 321 uren draai-plezier.

*Lijst Lubbers; nr. 38

Aantal draaiuren 1984 en 1982

Staat II

nr.	poldermolens	draaiuren				opmerkingen
		1984		1982		
		belast	onbelast	belast	onbelast	
13	de Phenix Marrum	65	53	-	106	gebroken id.
14	de Non Ferwerd	-	-	-	24	
16	Hoekstermolen Hallum	-	-	-	-	
17	Volharding Jislum	40	-	95	-	gebroken geen molenaar gerestaureerd gebroken
18	Geestmermeermolen Dokkum	-	-	15	-	
22	Vietor Wanswerd	28	-	73	5	
28	Balkendstermolen Oude Leye	-	-	-	-	gebroken geen molenaar gerestaureerd gebroken
29	Gen. Kloosterpld. molen	-	-	20	-	
30	Tochmaland Kollum	109	-	-	-	
32	Steenhuistermolen Stiens	-	-	-	-	gebroken geen molenaar gerestaureerd gebroken
33	de Olifant Birdaard	-	25	18	40	
38	de Hoop Roodkerk	29	18	-	-	
39	Grote Molen Akkerwoude	-	-	-	-	gebroken geen molenaar gerestaureerd gebroken
40	Broekmolen Broeksterwoude	-	-	3	75	
44	de Kievit Menaldum	-	-	-	-	
49	Schalsumer molen	-	40	100	50	gerestaureerd
50	Rentmeester Menaldum	96	12	70	8	
51	Marssumermolen	56	53	60	10	
54	Tjasker Augustinusga	8	-	-	-	gerestaureerd
58	Terpzicht Marssum	50	-	30	-	
60	Ypeymûne Kipperkerk	155	-	-	-	
71	Huinstermolen Huins	252	-	184	105	gebroken geen molenaar gerestaureerd gebroken
72	de Eendracht Kimswerd	13	6	3	22	
73	Meerswal Lollum	186	127	532	-	
77	de Ikkers Wartena	-	15	-	38	gerestaureerd
84	Pankoeckstermolen	23	13	28	11	
85	Hiemertermolen	38	6	20	8	
90	de Klaver Bolsward	60	38	39	8	gebroken geen molenaar gerestaureerd gebroken
93	Heechhien Goengahuizen	-	-	-	-	
94	de Bol	-	-	-	-	
96	Lonjé Bolsward	231	-	265	-	gerestaureerd
97	Oegekloostermolen Hartwerd	8	5	-	-	
100	Babuurstermolen Tjerkwerd	220	-	349	-	
105	Deelsmolen Vegelinsoord	19	8	9	24	gerestaureerd
109	de Snip Workum	42	-	31	-	
110	Tjasker Heidenschap	397	-	684	-	
111	Sweachtermolen Langweer	-	74	-	88	gerestaureerd
112	Groenemolen Joure	-	7	-	18	
117	Skarmole Scharsterbrug	47	-	108	-	
119	Tjongermolen Mildam	30	8	-	-	gerestaureerd
129	Tjasker Wyckel	28	-	-	-	
131	de Hersteller St. Johannesga	-	321	-	182	
		2.230	829	2.736	822	
		829		822		
	Industrie molens	3.059		3.558		
		3.324		3.312		
	Totaal	6.383		6.870		

MOLEN ZATERDAGEN

Onderstaand overzicht verschaft U weer de nodige informatie over die dagen waarop ook "De Hersteller" actief was.

Datum	Draaitijd	Aantal uren	Windrichtingen-kracht • Diversen
4 mei	12.45 - 16.35	3.50 uur	W. 3 à 4 10°; 1538 omwentelingen
11 mei	9.30 - 19.15	9.45 uur	N 2-4 14°; 3442 omwentelingen
1 juni	9.00 - 17.30	8.30 uur	NO 2-5 * 22°; 2876 omwentelingen
6 juli	—	—	NW 6 18°; buiig + onweersdreiging
3 aug.	8.30 - 11.30	3.10 uur	ZW 4 17°; 1079 omwentelingen

IN DE PUBLICITEIT

Hoewel de aandacht van de pers voor "De Hersteller" langzaam aan het wegebben is, haalde de molen toch nog de kolommen van de volgende bladen:

- De Zelfzwichter, orgaan van de Vereniging Vrienden van de Groninger Molens; nr 4/84 van december 1984; dit in verband met het boekje dat ik geschreven heb.
- Jouster Courant; 27 maart 1985; "Molensichting St. Johannesga kreeg er 150 donateurs bij".
- Friesland Post; juli 1985; molen als karakteristiek plekje opgenomen in een fotoquiz.
- De Molenaar; 88^e jrg. nr. 2+3 van jan. 1985; oude foto in de rubriek "Wie brengt me thuis?"
; 88^e jrg. nr. 33 van aug 1985; in verslag n.a.v. de 13^e Nationale Molendag.

Op 28 maart werd de molen nog in de nieuwsrubriek van Radio Fryslân genoemd (n.a.v. de donateursactie).

ONDERHOUDSWERK

A. De molen

okt.: Kelderraam gerepareerd en kozijn geverfd; schilders geassisteerd bij opbouw en verplaatsing steiger; v/d Berg uit Rottum heeft vangstok ontdaan van rot hout en een nieuw stuk ervoor in de plaats gelijmd; schilder De Jong uit Echten heeft het verfkarwei voltooid; wind- en stormborden weer in het gevlucht aangebracht.

nov.: Verf hierendaar bijgewerkt.

dec.: Armpallen in bovenwiel beter te pas gemaakt.

jan.: Grote smeerbeurt.

mei: Smeertzolder schoon gemaakt; aanslepen van de vang verholpen.

juli: Hekje getimmerd rond trapgat tweede zolder; hier ook alle balken in grondverf en zijdeglans gezet; kistraam op het Z. opnieuw geverfd.

aug.: plaat v.d. kruimonnik op staet weer vast gezet.

sept.: kruipalen geverfd; voorzoom hier en daar wat bijgewerkt;

onderend staart en schoren geverfd; controlebeurt in de kap - wiggen, bouten en moeren.

B. De schuur

okt.: Scheuren in voegwerk uitgebikt en opnieuw ingevoegd.

nov. t/m. juni: N.O. deel v.d. zolder vertimmerd, in deze ruimte is mijn werkkamer gevestigd.

C. Het erf

okt.: Tussen molen en gemaal langs fietspad strook gras omgekeerd en ^{van}aanplant voorzien (o.a. juniperus horizontalis)

mrt.: Schietwilgen geknot; tuin gereorganiseerd; zandbak gemaakt;

apr.: Stek als erfafscheiding in het NNO van schutting naar molepôle doorgetrokken

mei: Bielsen (met teveel teer) verwijderd en vervangen; taludpaadje naar terras opnieuw gestraat; idem pad naar fietspad a.d. Hogedijk; garagepad met balken afgezet.

juni: Achter de schutting brandnetels afgeknipt.

vervolg onderhoudswerk

juli : net als in april, mei, juni, augustus en september gazon- en tuin-onderhoud.

aug. : Afwateringsgoot langs kelderroosters +- raam gemaakt.

N.B.

1. Bliksemafleider

Zo'n 4½ jaar geleden is de molen voorzien van een bliksemafleider. De werkgroep van het Gilde van Vrijwillige Molenaars is hierover enige jaren geleden geïnformeerd met de vraag om de contrôle uit te voeren. Hiervan is niets terecht gekomen. Op mijn verzoek zou het bestuur de fa. Hankel opdracht geven voor een inspectie-contrôle. De zaak lijkt me té belangrijk om in deze nog langer in gebreke te blijven!

2. Schenen verlengen

De ijzeren strippen op de houten kruimonnik, schenen genaamd, zijn te kort. Verlenging daarvan is op

niet al te lange termijn noodzakelijk, omdat het hout v.d. monnik al aardig begint te slijten vanwege de grote druk die hierop komt tijdens het kruien.

3. Combiketel

De warmwaterkraan v.h. keukencompartiment vertoont kuren. Een onderhoudsbeurt zou niet verkeerd zijn.

BIJZONDERHEDEN

* November

Door Dorpengemeenschap is een donateurswervingsactie gehouden.

* Juni - de 19^e

Met een stand deelgenomen aan de handelsbeurs welke t.g.v. de dorpsfeesten werd georganiseerd. Opbrengst was ± 250 gulden.

* Juli - de 17^e

Duizend draaiuren zitten erop!

GEVLAGD

30 april : Koninginnedag

4 mei : Dodenherdenking

5 mei : Bevrijdingsdag

- • - • - • -

SCHENKINGEN

Aan het eind van het jaar 1984 deed ik de Molenstichting volgens afspraak het volgende bedrag toekomen:

a. f 2119,47

In de loop van dit verslagjaar heb ik de volgende zaken vergoed:

- houtmaterialen en verf	f 89,-
- ijzerwerk	" 10,40
- 4 m. gaas	" 24,-
- vuren balken	" 32,20
- tegels	" 40,70
- gaas	" 16,-
- spijkers, schroeven e.d.	" 15,50
- 3 bussen muurverf	" 21,75
- molenaarsrapport (in duplo)	" 6,75
- erfonderhoud	" 27,-

b. f 283,30

Totaal a+b

f 2402,77

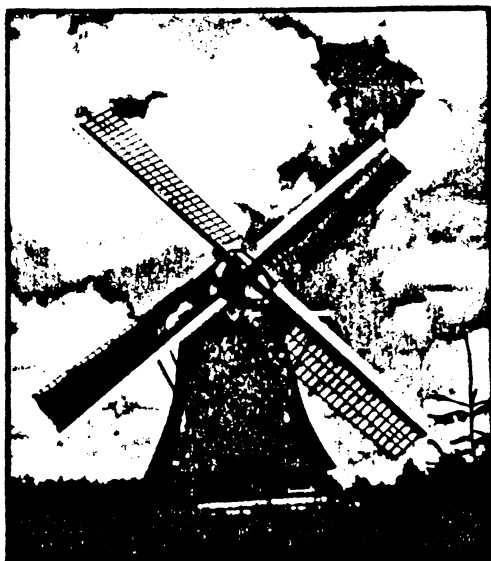

foto d.d. 8 augustus 1985
van G.D. Wijnja

GREPEN UIT HET MAALBOEK

Zaterdag 27-10-84

"Met schitterend najaarsweer al vroeg de molen verkruidd. Vannacht nog onweer gehad; rond half twee schrokken we wakker van een keiharde knal. Er moet ook nogal wat hegel gevallen zijn. Direct na etenstijd jhr. Van Eysinga op bezoek gehad om het schilderwerk te inspecteren." Ik had de molen net aan de ketting gelegd, nadat het wiekenkruis 4½ uur had gedraaid met 2 volle zeilen.

De maand oktober was aan de zachte kant trouwens, gemiddelde etmaaltemperatuur 11.6 °C.

Zaterdag 03-11-84

"In een rode gloed gleden de zonnestralen vanmorgen over het in herfsttooi gehulde Schar. Er moest gekruidd worden; de wind kwam aarzelend vanuit het ZZO op gang. De windveren in de lucht wezen echter op toename en ruimen van de wind. Zonder borden en zeilen kwam "De Hersteller" aanvankelijk matig rond, maar na de koffie wiekte hij vlot en vrolijk onder een dichttrekkende wolkenhemel."

In de maand november kwam een donateurswervingsactie op gang. Op 17 november begon het in de loop van de ochtend lichtjes te sneeuwen. "Toen ik de molen op de vang legde, was de grauwe wereld om ons heen met een dun laagje sneeuw bedekt. Een winterse voorbode wellicht?"

Zaterdag 31-12-84

Bij een temperatuur van rond het vriespunt heeft de molen gedraaid van 9.30 tot 13.10 uur.

Aantal omwentelingen: 1442

"Met natte sneeuw, regen en geïjzel kwam een eind aan een meteorologisch koud en somber jaar. Er stond een krachtige zuidenwind, terwijl een dun "sneeuw"-laagje de wereld om ons heen bedekte. Vlak voor de koffie lichtte ik de vang en doorklieften de roeden de somber gestemde luchten. "De Hersteller" heeft toch nog met wiekewentel het oude jaar "uit"-gedraaid, zij het onder winteromstandigheden die mooier en sfeervoller hadden kunnen zijn. Maar binnen geuren de olieballen, terwijl de wieken langs de beslagen ruitjes draaien." Het geringe aantal nachtvorsten in nov. en dec. was opvallend.

Woensdag 30-01-85

Vorige week woensdag de heer Heydra van Monumentenzorg op bezoek gehad. Hij adviseerde een "smeekschrift" naar WVC te zenden.

"Na de strenge januarimaand een zacht einde daarvan. Het is trouwens, tussen 2 depressies in, vandaag schitterend weer. Morgen wordt er uit zw/richting harde wind verwacht. Vooral met het oog daarop de molen verkruide (deze stond NND) en ook nog eventjes gedraaid."

Zaterdag 23-02-85

Halverwege de maand februari namen de kansen op een Elfstedentocht met de dag toe. "Nadat donderdag 21 februari met een daverend enthousiasme de 13^e Elfstedentocht is verreden, is de winter in het defensief gegaan. Tijdens een sneeuw bui de molen verkruide, waarna de roeden door de sneeuwvlokken sneden. Al-
lengs ging de sneeuw echter over in een vieze motregen. Het werd waterkoud."

De maand februari is trouwens

een van de droogste van deze eeuw. De kou van de eerste 2 maanden zorgde voor een recordverbruik aan gas: 1100 m³!

Woensdag 27-03-85

"I.v.m. een mogelijke stormdepressie die morgen zal passeren vanuit NW-richting de molen uit voorzorg op het zw gekruide (stond ZZO)..."
"Het was guur en waterkoud. De ene bui dreef de andere op. De eerste kievitseieren worden trouwens al gevonden."

Dinsdag 30-04-85

"Nadat vanmorgen omg uur de vlag al uit was, pas vanmiddag de vang gelicht. De weersberichten leken zo slecht, terwijl het juist een mooie dag werd." ... "De wind hield zich overigens erg koest, in tegenstelling tot zaterdag, toen het stormde. Er voerde een fietstocht langs de molen."

Zaterdag 11-05-1985

"Gisteravond laat wakte het spinnetje op de schuur nog fleurig rond tegen de nachtelijke wolkenhemel. Vol goede hoop begaf ik mij te ruste

maar vanmorgen vroeg stond het "wynjagertje" wezenloos stil. Ook de windmeter verroerde geen vin. De kap met wieken maar verkruidd naar de te verwachten windrichting Noord. Precies om half 10 begon de molen te draaien. Af en toe stond hij ook stil. De dikke bewolking werd langzamerhand dunner. Waterig schemerde de zon door traag voortgaande wolkenluiers. In de kap gekomen, merkte ik een licht schuren van het bovenwiel tegen het linker vangblok. Een plankje tussen rust en rijklamp verwisseld en klaar was het weer. Geruisloos draaide de zaak verder."

Dat duurde tot 19.15 uur. Er was steeds meer wind gekomen. Op't laatst draaide de molen zonder zeilen en borden. Het was een zeer geslaagde Nationale Molendag, landelijk gezien ook.

Dinsdag 25-06-85

"Onder een uitloper van wat hogere druk bekefsden we, vooral vanmiddag, een prachtige dag en dat kwam goed uit i.v.m. de komst van de schoolkinderen uit Beldward. Om 2 uur arri-

veerden zij in 4 auto's. Ik was juist klaar met het uitzetten van de speurtocht door Het Schar, waarna de molen verkruidd werd. De wieken draaiden gestaag op de matige westenwind. Om 16.15 uur werd de thuisreis aanvaard. De kinderen en de 4 ouders hadden genoten!"

NATUURPAD - HET SCHAR

Wat je moet weten voor je op pad gaat:

1. Het zijn buiten de bebouwde kom, we lopen dus links van de weg.
2. Als je ergens moet oversteken, loopt je goed uit naar links lopen.
3. In het natuurgebied gedragen we ons als natuurschouwer: we blijven op het pad, verzamelen niets en we houden ons rustig.
4. Als er in een weiland heest loopt, haal je dat liggen zoals kalfje.

6. Aan nu van start. Veel succes! Vanaf het logepad bij de molen lokaal.

1. A. o. 1857
- B. o. 1856
- C. o. 1900
- D. o. 1900/1901

2. A. o. Strijd in de voerpoel
- B. o. Molensrijd
- C. o. Strijd in het veen
- D. o. Opstand in de turf

3. Aan je linkerhand kom je een

- A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

Een was de weg aan je rechterhand een vaart. Naast het vaart aan je rechterhand ligt een 12 meter diepte.

4. A. o. voor diepwater
- B. o. voor hooi
- C. o. voor hooi
- D. o. voor hooi

5. Aan de rechterhand kom je een

- A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

Volg het wandelpadje tot je voor een heel brede steil komt. Onderweg kom je nog verschillende opschakelingen of vogen tegen.

5. A. o. schakelgraver
- B. o. schakelgraver
- C. o. schakelgraver
- D. o. schakelgraver

6. A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

7. A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

8. A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

9. A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

10. A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

11. A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

12. A. o. ververshuysje
- B. o. molenaarsshuysje
- C. o. turfgravershuysje
- D. o. boerderijtje

Vrijdag, 12-07-1985

Regelmatig krijgen we te maken met buitenlandse toeristen. Zo stopten deze zomer twee campers met Italianen nabij de molen. Ze waren, zo vertelden ze ons, zo wat heel Nederland doorgereden en troffen in St. Jhannesga de eerste molen aan. En die draaide ook nog!

"Wylst yn 'e lannen de boeren drok skreppes om gers en hea binnen te heljen, skoden de skaden fan de swaaiende roeden wer fleurich oer it môlehiem dat der dochs hieltyd better by komt te lizzen. Strûken, blommen, paden en gers bylke skoan en de sakarsje gongers midje wer folop foto's foar harren famylje-album. Wat sil 'is' môle yn in protte fotoboeken te pronk stean!"

De maanden juni en juli zijn in Friesland natter dan ooit geweest!

Donderdag, 08-08-1985

"Na een dikke plensbui in de vroege ochtend om 11.15 u. de vang gelicht. Het wilde aanvankelijk niet best. De wind was vlagerig en ging te veel westelijk, over het toegangspad dus. Ook vroeger was het al een last met

die deur op het westen. Omstreeks half 2 kwam Dirk Timmermans met de post aan de deur. Juist stonden de wieken weer stil. We hebben toen volk zeilen voorgelegd. Het weer was schitterend! Een lekker zonnetje scheen koesterend temidden van fraaie wolkenpartijen. Na tweeën kromp de wind naar het zw en toen kregen de wieken volop gang. De zeilen bolden in het hekwerk en stauwden het gelucht voort met zo'n 40-80 mden p.m.in."

Het weer in augustus was sterk wisselend en vormde het sluitstuk van een extreem natte zomer. Helaas!

September

Deze maand is de rustigste van het verslagjaar geworden met 25% windstilte! Vandaar dat de molen zo weinig heeft gedraaid. Verder is het opvallend geweest dat deze maand sinds februari weer droger dan normaal was, ondanks een herfstachtig begin. Daar waren we trouwens wel aan toe!

